

Andrej Lutman

Zaletavanja

Iz dolgčasa izviraš, iz sap božjastnih poletnih popoldnevov. Nato sprejet projekt: barvanje kamnitih znamenj in kamnov na okoliških vrhovih. In z roji angelov pride sel. Prežet z ljubeznijo. In ženska z možem, za pusta čarovnica, srednja talka, brez imena. Ves izkupiček použitij semena.

In sel z nasvetom.

Prvi večer sem te videl stati ob šanku bifeja pod stopnicami. Me je gonilo, pa sem pristopil in ti prav nežno en stavek, bolj vprašanje zašepetal, hm, bolj na glas zašepetal, saj so kitare reskale druge zvoke prostora v dimih, krikih in smehu. Držal sem se pravila, da v siceršnjem predprazničnem ozračju ne zatežim takoj – bolj si pripravim teren. Pa tudi se še ne bi takoj, tako na hitro vezal. Pa saj si mi tako delovala. Kot da samo še čakaš, da izbereš snubca: in dretje in stok in nadaljevanke.

V lase, ki šo ji silili čez uho, sem ji polglasno rekel: S čim se je začelo? Vso svojo lastno preteklost sem zbral v tem vprašanju, da me je osupla pogledala, se zasmejala, smejala. Nato brbljanje.

Govoriš mi o svojih nikoli doživetih ljubeznih, o vseh teh razočaranjih, pa poglej svoj tek skoz steze teme in mraka. Poglej, kako tečeš. Poglej svoj gladki hlad, ko me sprejemaš vase.

Še isti večer sva se znova videla na drugem kraju, v ozračju, nabitem z isto iskrivostjo, ko si po pretepu mladcev stala vsa zgrožena ob ograji pri svetilki, pa sem – nevede (no, bil sem obveščten) – zašel mimo; sva se rokovala, ja, se malo pomenila, hja, sem odtaval vesel in zanesen domov.

In v večeru, ki je zase zasledil noč, sem uzrl igre mišjih in mačjih senc, ko so kandelabri vabili lajež in soje vase. Lebdel sem v hoji, v trpkem zaziranju vase, v hoji pod flanelaste rjuhe.

Od kod si, da si še vedno tukaj, da si kot spomin, kot moč same misli, ki nazaj seže. Smelo poosebljanje vseh teh teles. Do kod sežeš?

In iskanje znakov, da ni vse zaman, da so poti in da bodo hrepenenja in prizadevanja poplačana, nagrajena, ta garanja, da bodo zamenjana s slovesnim občutkom opravljenega. Dosmrtna služba, poklic, ki se ne neha: kar in kar kliče. Iskanje sunkov vetra, smeri pihanj. Ouuu, in ko sem te videl, sem kar zbežljaj, kot žrebec sem dvignil glavo pokonci, da me ja ne spregledaš. Da se bom vedel ravnati, da bom krmilil svojo obsedenost s tabo.

In spet večer. Napovedovanje dviga v lupine zavesti, v vnanje kroge brezna, ki edino velja. Razpok petarde v levici kot dokaz. No, tistega večera nikakršne slutnje, le radost v rojevanju, v teku dogodkov začetka.

Vsak podatek kot znak, kot napotilo k naslednjemu dejanju ali umiku. Metanje kovancev, pogledovanje za preleti ptičev, pa zvoki, ki se z mislijo ujemajo, se z dogodkom ujamejo, in to sledenje razfršala, da si sama sam sebi sled vase.

Črne misli. Le hoje na okoliške vrhove so prinašale pravnji učinek, ki je odganjal takšne misli. Ni sicer prinašal kakih svežih in obetavnih, a je vse skupaj dovolj umirjalo duha, da so se pozneje, po še drugačnih postopkih, dogajale tudi tuje, tiste drugačne misli, ki ne pridejo kar tako na plano in prav tistikrat, ko se pričakuje. Vnikne svet, ki ga misel pretrga.

Kaj vse lovi žalost, sem premišljeval, ko sem se kljub vsem mogočim dozdevkom in logičnim naklepom vračal od dopoldanskih opravkov in opravil v središču mesta; kljub vsemu nisem kaj prida opravil, bi bila lahko tista znana nagrizujoča misel, ki mi je kot vzornemu privzgojencu najbrž prva padla na pamet. No, hitro sem se ji izognil s smelim posegom v smislu: V takem dreku je rešitev le ženska! Pa sem te srečal.

Stopicanje na mestu, beganje pogleda, skomiganje z očesoma, hm, moja zaslepljenost. Kako sploh lahko računam na tak odnos? Saj mi ni. Iz dolgčasa spočeto. Le vztrajnost privzgojenih vzorcev obnašanja, odnašanja in nanašanja. Potek parjenja in dogovorjene vezi izletov iz svoje lastne intime. Stopicanje na mestu.

Pokonci! zver mojega telesa! V vis ud duha! Sledi zmenek, s psico, kot naročeno za nova opravila, kot so nakupi, glancanje stanovanja, pa dodelava lastnega pročelja – za vzorec bolesi.

O, vse imeti. Imeti ime, ki vse pomeni. Da si zamažem razpoke v viziji prihodnjih tveganj in bahanj, v dogledu začrtane poti, ki obeta še mnoge dogodivščine in pustolovske izkušnje, pa predvsem: brez dolgčasa. Imeti imetje v trajanju, ki se ne neha.

In vlet zasanjane in redko videne mlajše sestre, ki je v davnih letih gonila vrage po skednju hiše, ki je zdaj sijoč spomin na požig teles, sester. In mlajša vstaja v ritmu dela in dnine, se kopiči v redkih mrakih žalobnih predahov, ki so vsi le brezkončne vrste posedanj in sesedanj vase, v svojo lastno pozabo, v pozabo svojega lastnega; vztraja. Gledal sem jo, kako v dimu in glasovih zvočnikov strmi v svoj lastni neslišani zven smeha, kar bebavega spuščanja zvokov in sprijete spodnje čeljusti v soju barv žarometov in štancev glasbe. Nisva se videla. Niso se nama srečale oči. No, ko sem te lovil v nočeh, ko si zapuščala tovarno, ko sem v vogalih iskal senco, da sem si gonil kurca, ko si šla s prijateljico mimo, ko sem stal in sta gledali in sem gledal, kako si se sklonjena in premražena oddaljevala, in sem gladko prenehal drkati, saj: ni vredno. Ni. Pa kaj me vendar briga tvoje življenje, kaj. Ritem ni bil najin. Bil je tvoj, bil je njen in bil je moj.

Varoval me je glas. Ko sem govoril, sem se glasil kot vedno pričujoč opisovalec dejstev časa. Nisem imel časa, da bi lahko poskrbel zase. Vedno na razpolago, in ko si vstopila – čez ves večer težko pričakovana – sem se pustil oblegati tisti tam, ki me vedno slinasta pričakuje, ki me zlahka zajaha in spha v potrate in razvrat, ja, sem se ji kar pustil, in si šla mimo, kot kri v scanju, kot goreč zubelj in špic scmarjenega svinca. Pa kaj le cincam? Kako se lahko potem čez in čez ližem in poljubljam prek kozarcev, v zibu plesa, ven izbuljenih oči. Bil sem glasen.

Kje si, moja žlahtna kurcogrizka?

Požrešni sta ti nogi zevaje. Vzorno vodiš svoje poti, kot bi se sploh ne zavedala, da nosiš poglede na svoji koži, izbrizge na svoji avri. Odeta si v perja ščemenja. In jaz kar gledam in se puščam zmesti vsakonočnim vragolijam zdolgočasene drhali.

In spet k tebi, ki me vsak večer zgolj obgovoriš, pa jaz kaj vate bleknem, tam, na šanku, ko se sprehodiš do stranišča in nazaj. Slonim in si svoje mislim. Tako šablonsko dvigujem roko in izgovarjam besede. Kar dene mi, tako uglajeno, nadrkano. Vsekakor je treba o vsem in o vsaki dodobra razmisliti. Pa v tem naklepu veselo pot pod nogi. Zelo nepredvidljivo pot tokrat ubiram sam s seboj skoz steze sebe med mladimi in mlajšimi smrekami in nekaj starejšimi jelkami zgoraj, kjer zlahka gledaš gamsom in kozam čez hrbitišča, kjer te orli spremljajo in zalezujejo le vetrovi in duhovi samotnih koticov. Švicam v sopotu svojih lastnih porazov, v stenju brez misli, z enim samim naklepom: kako priti vate.

Ponavljam iz koraka v korak ponavljam tvoje ime. Zlog za zlogom v korak za korakom zakorakam z zlogi: švk, švk, švk. Švk, švk, švk. In izdih, vdih, zadih, izdih v smeri vzdihov srca v lubja iglavcev in prek skalovja, da sem kar tulil od bolečine, ki je sol za rane.

Vsa naprežanja si strnila v napoved, da vendarle prideš, ja, da te prav lahko pričakujem in – si vehementno pristavila – da se bova pogovorila o tebi. No, če je pa tako, pa torej ni bilo zaman dopoldansko sopihanje po gozdnih brezpotjih in ni kar tako ujemanje z naletom angelskih sil, ki so v teh časih pač dostopne. Vse drugo mi je postalo zgolj lupina, balast za dejanskost, za opis stanja. Kot bi bil ves čas na vlaku skoz pokrajine premikajočih se kipov, lutk ... in slutnje na spomine in slutnje spominov svetlobe ... lučke, lej, lučke, lučke! kot vriski sanj.

Doseganje preprostosti. Kako vzpostaviti tisto isto stanje, ki je značilno za spominjanje, tisto isto stanje, ki se pojavi ob prestrežanju podob in valov občutij z njimi; do koder seže zmožnost enačitve s tisto suvereno kretnjo, ki smelo nakazuje na slastno fukanje. Tako je to preprosto, kar prepogosto. Nič bistvenejši odmik od ničā.

Ja, ja, stala si v kuhinji in prav nemarno leno postregla s čajem, mirno in dražestno brezbrizno poslušala pogovore. Sam sem molčal. Počutil sem se tako brez pomena, kot se – zdaj si tako mislim – počutijo osebe in osebki, ki zgublajo svojo prožnost, moč, vzdržljivost, predvsem pa zgublajo voljo, da bi sploh še kaj, pa se še zgolj zaradi nekakšne vztrajnosti telesa sučejo naokrog. Živi fosili, poprdevajoče rastlinstvo. Seveda, saj se telo napha plinov, koža se ne zrači dovolj, pa tudi ritni zapiralki ohlap daje: in zaplinjanja so neizbežna.

M-h, raje sem molčal. Niti poslušal nisem kaj prida. Čim bolj poredko sem zrl vate, sem se ozrl za tabo, te delno ošinil s pogledom ... Hm, zdelo se mi je takole: kako bi ti le prišel zraven. Tako, z zdenjem; zdela si se mi nedosežna, nisem te videl v dosegu. Kot moj prekratki met, si me opozarjala, sem se sam sebe skoz tebe opozarjal: ma ne ga srat! kam pa siliš?! saj se komaj skupaj držiš, pa bi ga že spet rinil ..., hm. Vse te skromne misli, da sem čim manj govoril.

Naskakovanje: merjasci, merjasci – merjasci!

V tistih davnih dneh zime brez snega smo se gostili s krvavicami, ki nam jih je pridno nosil. Nekega popoldneva sporoči, da žal na partijo šaha ne more priti, saj doma koljejo. Prasca. Ja, žrtevno meso je še dolgo žvrkljalo po naših gladkih goltancih. Za moč! Pred fuk patrolo. In še nekaj podobnih spremljevalnih in pojasnjevalnih gesel smo tiste dolge zimske večere premogli. Vsak večer smo se klatili od stola do stola, od mize do mize, od pogledov do pogledov. Redko si bila vmes. Včasih, že čisto pri koncu obratovalnega časa si se sprehodila mimo stekla: s šobnicama sem se ti prisesal na očesci, da je šipa tresenje oddajala. Uf, in gladka grla graala. Zgolj švignila si mimo, proti tovarni ali iz nje.

Nekoč sta bila sedela pod košato smreko. Zazrta v smeri juga, v praprot, v sence starega listja. Brala je knjigo, ko jo je bil gledal. Mislil je o marsičem: o njiju na splošno. Tista senca razhoda je postajala kar kaj več kot le senca. Poskušal je bil delovati, kot da je ne vidi, kot da sploh ne ve, da obstaja in se vidno debeli, postaja kosmatejša, stresajoča saje brezupa naokrog sebe, pa včasih, če na hitro ni odvrnil pogleda, je že prepoznal telo, ki ga je senca pletla in spuščala v tipanja. Šele ko si je pripoznal, da se zgublja njuna dvojina, je spoznal, da je prepozen. Tako se je bil takrat, v sedenju pod nebo parajočo smreko, prestrašil, da je bil šel pokonci, v krog, v kroženje krog njiju, da ju zaokroži, nekako zadela njun odnos. Sprva je krožil zgolj v levo, med mladimi smrekicami, ki so obroblyale krog, ki ga je bil delal s svojimi dolgimi koraki, pa se je tako spomnil, da naredi še križ v krogu, da bo bilo držalo, da bo bilo prekrížano. Pri tem početju ga tak zaplet sploh ne preseneti kaj prida. Jame se lotevati plezanja na deblo, ko je bila odvrnila pogled s knjige in si zaželi piti.

Studenčnica je v žuborenju odbijala kapljice in koralde svetlobe skoz veje in petja ptic grmovja. Prepogibanje ni delalo težav, pa ustnici v mrzlo

vodo, brez požirka vso zadržati v ustih, še en močan vdih, dvig. Ko sta se poljubljala, jima je bila voda pritekla za srajci, za gate. Igllice, ki jih je bila smreka razsula vsenaokrog po tleh, so zadobile drugačne odtence prsti. Kot daven spomin se je iz somraka popoldneva dvigoval vonj po gnilem. Tegobe misli so otopele, pozaba v špici kategorij dobrin.

Ko sem še gledal po okraskih, ki jih je ponujal razgled na nogometni stadion, sem v naglici odmetanih listkov opazil list, ki me je spomnil, da si me ves čas tako odsotno gledala, a vseeno nisi odvrnila pogleda od mene stran in dol, čeprav nisem ne kazal kakega posebnega nagiba do tebe ne kakor koli drugače dal možnosti za takšen zapis na najdenem listu papirja. Dobesedno: mravljinca so mi šli po hrbtu navzgor in navzdol, pa v obratnem vrstnem redu in nasprotnem vrstnem redu ... kdo bi zdaj vedel, kolikokrat. Z mičnostjo vnukinje si me spominjala na še raziskav željne pregibe kože.

Preveč je postranskih opravil, da bi se dalo (no, vsaj za zdaj tako kaže; vednost vabi) takoj in precej presoditi, kaj je za v pozabo in kaj sploh ven spraviti. In učrkati, da ostane, primeroma, rečem tako.

Priprave na dogodek kot pričakanje katastrofe. Drgnil sem si prostor, kamor sem te bil povabil. Tako zagotovo sva se bila domenila, tam na cesti se zmenila, da kar nisem verjel, da zares prideš.

In nisi prišla. Zaman sem spraševal mete kovancev za svet, zaman sem kontempliral prehode planetov, zaman sem potegoval poteze angelskega šaha: nič bliže ti nisem bil. Mnogo misli sem si bil namislil. Kot slamoreznica sem ždel in štel neštavno.

Kar kot rešitev v razvrat. Cedenje po obcestnih pribežališčih hrapavih grl in uvelih kož z nikotinskimi gubami. Brezbrižno in brezosebno zlivanje vase. Kako so božjastni dimi v glave švigali. Prevpiti suh zrak. Balzamiranje zaživa.

Spet je prišla na obisk v petek. Po karakterju so se ji spreletavale muhe. Enodnevnice in mesarske. Ni bilo dovolj, da je lagala, marveč je s še prav dopadljivo določenostjo in preračunano dobroto krmilila med ljudmi. Krmljenje. Vse njene globoke in najgloblje žalosti so bile tako rekoč nič v primerjavi s smaragdno barvo njenih oči. Ko je spregovorila – in to je počela, ko je le zmogla – je v brezbrežnem samogovoru najprej napizdila obnašanje vseh navzočih, vmes naročila pijačo, si pustila plačati le redko, pa že po nekaj vmesnih eks prekinitvah postajala zasanjana, otožna,

in že je jamrala na najbolj osvetljenem delu mize, da je nihče ne mara, pa da je tako ustrežljiva, pa plemenita in skromna. No, se je sprva izogibala scenam in škandalom, a glede na to, da je bila vsaka njena vzgibana pojavnost pod kar budnim očesom vseh mestnih hudokurčnikov, je kar kaj kmalu jasno, da so na račun njenih početij izluščili in določili tako imenovane spodrsaljaje, jih ožigosali s posmehom in si ga brez skrbi za svojo čast gonili dalje. Pa tudi ona je cvetela v podobnem zosu. Obdobje brezfukja se je kar stopnjevalno nadaljevalo. Žrebet na kile, a prodorneža, ki bi zakajlal to vrtinčno špiljo, ni uzrlo oko.

In klepet, rdenje po vratu dol za razpeto belo srajčko, pa skomigi ob omembi, da pač v ljubezni nima še sreče, ampak: se nič ne ve, kje te le sreča čaka, saj ko enkrat pride, se množi kot drzni enoceličarji in muhe in bacili in vsi milijonski izpodnebniki in zvezde in pikapolonice. Ves živelj v skoviku vzklika. Vzklika, v sredobežje obzorja pelje zvok svoje tokovnice, v mnoge znane in neznane kraje, med soteske in sočavja, med debela in poti glasnikov, angelov, slov sle in lovcev.

Tedaj sem kar pozabljal, da si na poti. Da se zgolj za nekaj časa zamotim, ko poslušam to brbljanje in sprenevedanje. Fukat! kaj pa drugega. Saj so mi angeli sla pošiljali.

Tako pa je, še ne povsem gotova, da ne bo vendarle deležna kakšne spolne neprijetnosti, priznala, da si želi skakati. Podane ugotovitve je sprejemala dokaj zadržano, tu in tam je vse skupaj prehajalo v odkrito dvorjenje, zapeljevanje in namigovanje, da je pač nekako prepuščena zgolj sebi in svojim zmožnostim. Kakopak. Sreča je zgolj malo verjetna možnost. Tudi takšne teze so jo dotolkle, da je – po vsej verjetnosti tedaj prvič – posumila, da se ji tudi tokrat usoda ne nasmiha v obliki poskočnega prodorneža. Kot že tolikokrat je presunjena zapustila prizorišče, a z obljubo, da se še vrne. Celu obetala je nekaj, sladkega, morda pa res. Vplivi mnogih obiskov v tistih dneh zapuščajo vse te prepoznavne sledi v obliki motenj v toku spomina, pa se plasti misli nagubajo, zapognejo, in ni ga, ki bi jih likal.

Navzlic taistim nagibom je tudi dan naslednjega zmenka mineval v že dokaj znanih dejavnostih. Brez spomina.

In ponedeljek. Od prejšnjega obiska je ostal mali jaspis v čaši z vodo. Že znana mimikrija je tudi tokrat opravljala čuda. V sedenju in odpiranju

prinesenih slastnih piškotov je izražala vso ljubkost komaj izoblikovanega telesa, pa najstniška zbežljanost ji je mahoma butnila na plano. Poslušala je pozorno in še zbrano, pa je v danem trenutku odsotno razprla očesi in v gluhobo zavesti spolzela. Ko se možgani pač ustavijo. Tedaj je bila najlepša. Kar sprelet nežnih por kože, mehkoba bližine in srečanje oči v ključnem trenutku: ruk, ruk, čemu pa prav mene, pa prav meni si se namenil?

In besede občevanja: ko si ga zvečer in v noč na roko mečem, so me polna usta s semenom zamaščenih razsutih podob tvojih aktov nenehno naganjala na še in še početja v izlitja.

Scuzanost je res brezmejna po takih izletih šklepetov posušenih zob in praznih jajc. Kot mrzla jutra in aroganten vonj kave. Trepet mišic, škodoželjni pogledi sosed in sosedov, saj so stene tanke, pa se slišijo nočni hropi, a ne?! Še posebno, če nisi v samoti in še bolj v osami, ampak kar žvrgoli vseh gostov in góstij in gostij: le za mano po stopnicah, tam, luč prižgi! je vhod. In sloke sence drsijo v mrak prostorov, ki jih ožive sveče in razžive kadila. Takšno si se imela najraje. Ko razklečenih nog in vriskajočih roj rok veselo po zraku opleta in kvišku štrleči mrtvoudni silaki in rokovnjaška banda naletniško spet tja v pribežališča medenih prigrizkov in bodrih sap sluzi studenčnih alg in bistre svežine izvira. To so bila taka tekanja in taka topotanja in vseh vrst rezgetov. In ...

... spet brezoblični spomini in sprenevedanja in gojenje bodeče lenobe, ki zgolj špika v zavest, a zares ne sune.

V svetlobi rdečih hiš. Kdo doseže do sten, kdo se lahko splazi pri. Prav pri tleh do vira zubljev? Do svetlob sonca v zatonu, ko so meglice peruti večč mraka in zatohlih luči, ko so sesedanja svetlobe v loku svoda neba, do brezbrizja napetem, morda še vedno opozarjajoča le nase: svetloba zvezd je bila prešpikala sokove gladine noči.

Pogrevala si si misel.

Vem; že še bližaj se. In angeli s slom bojo bili peli, v sozvočjih zraka, v prihodnosti zrenja.